

**POROČILO
OBČNEGA
ZBORA
DRŽAVNE
SLOVENSKE
SAMOUPRAVE
STR. 3-6**

**FRIŠKI BOJTE,
ZDRAVI
BOJTE...
STR. 7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

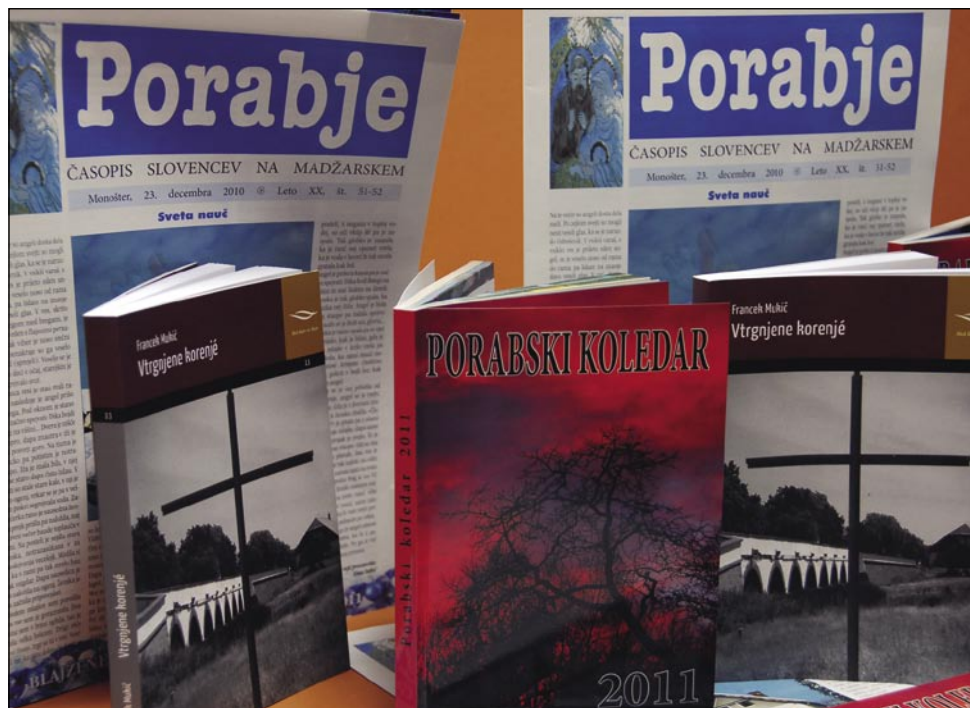
Monošter, 6. januarja 2011 ☼ Leto XXI, št. 1

Porabski knjižni dar 2011

Knjižni dar, še zlasti pa Slovenski, od lanskega leta Porabski koledar, se je razvil, iz po obsegu prve skromne publikacije leta 1986, v sodoben letopis Slovencev na Madžarskem, ki je z vsebino in grafično podobo dohitel in prehitel podobne zbornike z mnogo daljšo tradicijo, denimo na avstrijskem Koroškem. Enako velja za celotni knjižni dar, v katerem je od leta 1998 ob koledarju še literarno delo in praznična številka Porabja. Tokrat je pri Podjetju za promocijo kulture Franc-Franc v Zbirki med Muro in Rabo za Knjižni dar izšel roman Franceka Mukiča *Vtrgnjene korenjé*, ki bo še ta mesec natisnjen v knjižnem jeziku z naslovom *Strgane korenine*.

Leto 2010 je bilo med Slovenci na Madžarskem v znamenju različnih obletnic, med katerimi ima izstopajoč pomen 20-letnica Zveze Slovencev na Madžarskem. Zvezo od ustanovitve vodi Jože Hirnök, tudi avtor uvodnega zapisa: »Zveza Slovencev si je široko zastavila svoje naloge: delovati na kulturnem, medijskem in šolskem področju, povezovati se z matično domovino, tako s čezmejnimi kraji kot širše, predvsem pa delovati nadstrankarsko in v dobro osnovnim ciljem ... Prav obletnica je morda

PRIVLAČNA VSEBINA – NOVI AVTORJI



čas, da se znova premislijo osnovni cilji Zveze Slovencev na Madžarskem.« Tekst na temo 20 let sodelovanja med Javnim skladom Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Zvezo Slovencev na Madžarskem je prispeval direktor sklada mag. Igor Teršar. O obletnici Zveze Slovencev piše tudi mag. Valerija Perger, ki dogajanje v Porabju spremlja 18 let kot višja svetovalka za slovensko šolstvo: »Velikokrat poudarjam, da za ohranjanje jezika niso potrebni veličastni znanstveni projekti, ampak volja, želja, odločitev, da govorimo slovensko. Ne samo starši šoloobveznih otrok,

na katere se velikokrat kaže s prstom, češ, oni ne stori-jo dovolj; res je. Toda tudi učitelji, ki bi morali biti za vzor v tem, saj verodostojnost lahko ohraniš le tako, da si sam zgled ...« Sedem let je od tedaj, ko so Slovenci v Avstriji, na Hrvaškem, Madžarskem in v Italiji ustanovili Slovensko manjšinsko koordinacijo. Po petih letih zelo uspešnega dela, ko so obravnavali številne aktualne teme in opozarjali na neuresničene naloge, je Slomak prenehel delovati. Ernest Ružič v daljšem zapisu opredeljuje pomen sodelovanja za slovensko manjšino v štirih državah in objavlja odgovor

prvega predsednika Rudija Pavšiča o možnostih »Novega Slomaka«: »Ne bo lahko začeti znova, saj so dogajanja zadnje čase pustila pri vseh nekaj grenkobe. Upam, da bomo sposobni resnega pristopa in da bomo Slomaku zagotovili tisti prostor v manjšinski stvarnosti, ki mu pritiče.« V razdelku pod naslovom *Porabje* je Avgust Božidar Pust strnil vtise z lanske mednarodne likovne kolonije v Monoštru; Iris Babanič opisuje učenje slovenskega jezika v Ljubljani, Mateja Huber predstavlja 3. mednarodni etnološki tabor na Osnovni šoli Šalovci, Feri Kranjec se je podpisal pod poročilo

Javnega sklada za narodne in etnične manjšine za leto 2010. Sledijo poglavja *Demo v Prekmurje-Gremo v Prekmurje*; serija reportaž *Po dolaj pa bregaj-Po dolinah in hribih*; sledijo zapisi na temo *Ljudje in usode*; obsežen del je namenjen stranem *Literatura*; dalje so poglavja *Cerkev v Porabju*; *Za naše vertinje-Za naše gospodinje*; humor *Malo za smej-Malo za smeh in Leto 2010 v kejpaj-Leto 2010 na fotografijah*.

Med avtorji so imena, ki se v publikaciji pojavljajo že vrsto let, in kar je razveseljivo, v vseh razdelkih so tudi novi sodelavci tako iz Porabja kakor Slovenije ali celo Clevelanda. Pritegnitev novih piscev nudi nove poglede in tudi nove vsebine, ki se prepletajo z že uveljavljenimi avtorji in predstavljajo kakovostno celoto, tako tekstovno kot z zelo bogato fotokroniko - vse kot dokument o življenju Slovencev na Madžarskem v letu 2010. Urednik Porabskega koledarja, ki ga izdaja Zveza Slovencev, je Karel Holec, v uredniškem odboru so še Marijana Sukič, Klara Fodor in Gyöngyi Bajzek. V soboški tiskarni Klar so publikacijo natisnili v 800 izvodih.

Ernest Ružič

Veleposlanica v Szombathelyu



Veleposlanica RS v Budimpešti Darja Bavdaž Kuret je 14. decembra 2010 s sodelavkama obiskala župana mesta, predsednika skupščine Železne županije, predsednika Univerzitetnega središča Savaria, sombotelskega škofa in Slovence v Szombathelyu. Na slovenski samoupravi so jo sprejeli

svetniki samouprave, člani predsedstva slovenskega društva ter slovenske pevске skupine. Predsednica samouprave Marija Kozar je predstavila več kot desetletno delovanje in nadaljnje načrte sombotelskih Slovencev. Gospa veleposlanica je predlagala, da naj bi se tudi Slovenci na Madžar-

skem vključili v programe Madžarske za časa njenega predsedovanja Evropski uniji in s tem popestrili podobo države. Sodelavci veleposlaništva, slovenskega društva in slavistike na univerzi v Budimpešti bi se tudi z veseljem vključili v praznovanje 125-letnice rojstva Avgusta Pavla.

Spoštovani Slovenci na Madžarskem,

prepričani smo, da je sodelstvo med Republiko Slovenijo in Republiko Madžarsko privilegij, ki omogoča povezovanje in zares produktivno sodelovanje ter iskanje skupnih rešitev na različnih področjih. Slovenska narodna manjšina na Madžarskem vidno prispeva h kulturni raznolikosti in predstavlja pomembno težišče v dvostranskih odnosih med državama. Zato si prizadevamo za čim bolj polno uveljavitev manjšine

kot povezovalnega dejavnika v odnosih med Slovenijo in Madžarsko ter za reševanje različnih vprašanj s tega področja v medsebojnem dialogu in ob uporabi dogovorjenih mehanizmov.

Ob izteku leta 2010 lahko pogledamo nazaj in zaključimo, da je preteklo leto prineslo pomembna pričakovanja, med njimi tudi možnost zastopstva manjšin v madžarskem parlamentu. Veleposlaništvo R Slovenije v Budimpešti si bo

še naprej prizadevalo za sodelovanje s civilno-družbenimi kakor tudi manjšinskimi organizacijami s ciljem krepitve nacionalne identitete in samobitnosti Slovencev na Madžarskem.

Dovolite, da vam ob novem letu 2011 zaželimo veliko uspehov pri uresničevanju vaše misije kakor tudi veliko osebne sreče in zdravja.

**S spoštovanjem,
Darja Bavdaž Kuret
veleposlanica**

LIKOVNA UMETNOST V EVANGELIČANSKEM TISKU



Akademski slikar Nikolaj Beer in njegov *Sejalec*, kakšnih tudi na Goričkem ni več, morda bi ga našli še v Porabju

V soboški Pokrajinski in študijski knjižnici je odprta razstava Nikolaj Beer – štiri desetletja v evangeličanskem verskem tisku. Predstavljenih je 45 del, ki jih je akademski slikar Nikolaj Beer objavil pretežno na naslovnih Evangeličanskega kalendarja, ostala dela pa so zlasti povezana z motivi iz goriških krajev, tudi rojstne vasi Križevci. To so, denimo, značilen Sejalec, motivi starih cimprač, Poti na Goričkem, neke vrste umetnikov opomin

Murska Sobota: 17. Evropski triennale male plastike NA MEJI MED UMETNOSTJO IN OBLIKOVANJEM; MED GLOBALNIM IN LOKALNIM

Sedemnajsti Evropski triennale male plastike pod naslovom *Deljene identitete: Objekti na meji med umetnostjo in dizajnom*, je v murskosoboški Galeriji zadnja lanska razstava, ki bo odprta do 24. marca.

sta poskrbela Robert Stadler in Ajdin Bašić. Obsežne in organizacijsko zahtevne razstave seveda ne bi bilo brez zavzetega dela vseh sodelavcev galerije na čelu z direktorjem Robertom Inhofom.



Ob 300-letnici evropske proizvodnje porcelana

Razstavne eksponate je prispevalo 60 umetnikov iz petnajstih držav, hkrati pa triennale sovпада s 300. obletnico evropske proizvodnje porcelana. Umetniški vodja in kuratorica razstave je Katia Budin, sicer rojena v Franciji, a delujoča v Nemčiji. Za postavitev na vseh galerijskih površinah

Triennale male plastike v Murski Soboti je eden izmed dveh v Evropi. Drugi, morda bolj znan *zahodnoevropski publikli*, je v Fellbachu, v Nemčiji. V Soboti so sicer leta 1973 začeli z Jugoslovansko razstavo male plastike, od leta 1999 je Evropski triennale, vedno z udeležbo številnih avtorjev, ki se ukvarjajo tudi z malo plastiko, letos še z oblikovanjem. Prav razmerje med umetnostjo in oblikovanjem je tisto, kar pri marsikaterem eksponatu zabriše ali prekrije mejo med ustvarjalno izpovedjo in enako zavzetim oblikovanjem predmeta za vsakdanjo uporabo in umetniškim pridihom.

Prepričan sem, da je marsikdo med pravo množico obiskovalcev, ki se je zgrnila na otvoritev, razmišljal ali si zastavil vprašanje nekako tako: »Kaj - vse - je - lahko - umetnost?!« Toda odgovor je bil pri roki: če ni umetnost, je oblikovanje.

eR

eR



Poročilo Občnega zbora Državne slovenske samouprave o dejavnosti v preteklih 4 letih



Uvod

Državna slovenska samouprava je bila ustanovljena leta 1995, sedež samouprave se nahaja na Gornjem Seniku. Pravni status, funkcije in pristojnosti samouprave določa Statut; Samouprava je samostojna pravna oseba, ki lahko pridobiva pravice in prevzema obveznosti.

Državna samouprava zastopa, štiti in podpira interese manjšine na državni in, kjer nima krajevne manjšinske samouprave, tudi na regionalni ravni (v županiji, v glavnem mestu). Za oblikovanje kulturne avtonomije manjšine lahko vzpostavi ustanove in koordinira njihovo delovanje.

Občni zbor samouprave ima funkcije in pristojnosti na državni ravni. Občni zbor zastopa predsednik. Organi Občnega zbora so predsednik, dva podpredsednika, komisije in urad. Na volitvah manjšinskih samouprav 1. oktobra 2006 je bilo izvoljenih 11 lokalnih slovenskih manjšinskih samouprav, ki so jih sestavili izključno pripadniki slovenske skupnosti na *Gornjem Seniku, Števanovcih, Sakalovcih, Monoštru, Verici-Ritkarcovcih, Andovcih, Dolnjem Seniku, Sombotelu, Budimpešti, Mosonmagyaróváru in Székesfe-*

hérváru. (Na volitvah 3. oktobra 2010 so zgoraj omenjene lokalne manjšinske samouprave bile ponovno izvoljene.)

Občni zbor Državne slovenske samouprave je bil izvoljen po lokalnih volitvah samouprav 4. marca 2007. Elektorji z volilno pravico so izvolili 15-članski zbor. Državna slovenska samouprava sodeluje z Zvezo Slovencev na Madžarskem, s krajevnimi in lokalnimi manjšinskimi samoupra-

samouprave pripravlja in izvaja odločbe Občnega zbora in komisij Državne slovenske samouprave, skrbi za ustrezno delovanje finančnih in pravnih regulatorjev.

I. Narodnostno izobraževanje in vzgoja

Izobraževanje v slovenskem maternem jeziku v državnem okviru deluje od vrtca do visokošolskega

rodnostnega jezika.

Državna slovenska samouprava je za razvoj vzgoje v narodnostnem vrtcu financirala študij domače vzgojiteljice in v Murski Soboti soorganizirala srečanje vrtcev, na katerem so sodelovali tudi porabski vrtci.

Državna slovenska samouprava od leta 2005 letno podeljuje štipendije učencem in dijakom, ki se učijo slovenščino (v naslednjih vzgojno-izobraževalnih ustanovah: Dvojezična osnovna šola in vrtec Jožefa Košiča, Gornji Senik; Dvojezična osnovna šola in vrtec, Števanovci; Združeni vzgojno-izobraževalni zavod Monošter (ZVZM); Strokovna šola in dijaški dom Bela III., Monošter.

Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev na Madžarskem, Zavod RS za šolstvo in ZVZM so dvakrat organizirali prireditev z naslovom »Slovenski dan odprtih vrat«. Osnovni cilj prireditve je bil, da organizatorji seznanijo v prvi vrsti starše bodočih prvošolcev z možnostmi učenja slovenščine, obenem pa smo staršem želeli predstaviti tudi številne možnosti slovenskih obšolskih dejavnosti in jih spodbuditi, da utrdijo narodnostno zavest pri svojih otrocih.

Kot rezultat prireditve in dejavnosti organizatorjev se je v šolskem letu

2009/2010 začel pouk narodnostne slovenščine tudi v okviru ZVZM. Prireditve je dosegla svoj cilj tudi s pomočjo barvnega dvojezičnega priročnika, namenjenega obveščanju, z naslovom »Slovenščina kot priložnost za vašega otroka« (avtorica: mag. Valerija Perger), ki ga je izdala Državna slovenska samouprava.

Državna slovenska samouprava – na podlagi predloga X. mešane slovensko-madžarske komisije, nanašajočega se na področje izobraževanja – je oktobra 2008 zadožila eksperta za pripravo strokovne ocene poučevanja slovenščine v monoštrskih šolah – poročilo je bilo sprejeto maja 2009.

Pri delu učiteljev slovenščine pomaga tudi strokovna svetovalka za slovenski jezik (mag. Valerija Perger), pogoje za njeno delovanje delno – s pomočjo letnega javnega razpisa Državne slovenske samouprave – zagotavlja Ministrstvo za razvoj človeških virov.

S finančno podporo Ministrstva za šolstvo in kulturo – v organizaciji Državne slovenske samouprave – se je uresničil 80-urni strokovni izpopolnjevalni tečaj za učitelje, ki so zaposleni na dvojezičnih porabskih šolah. Koordinator manjšinskega strokovnega izpopolnjevanja, Oddelek



Člani občnega zbora DSS, ki so to funkcijo opravljali med l. 2006-2010

vami, nacionalnimi nevladnimi organizacijami, domačimi in v določenih primerih državnimi organi in institucijami matične države. Sodelujemo na področju negovanja maternega jezika in izobraževanja, kulturne dejavnosti, medijev, razvoja cerkvenega verskega življenja, oživljanja gospodarskih stikov, v prid obstoju institucij in skupnosti.

Urad Državne slovenske

izobraževanja. Slovenske organizacije si prizadevajo za dvig kakovosti poučevanja slovenske materinščine.

Državna slovenska samouprava (DSS) si prizadeva delovati v podporo organiziranju dejavnosti in prireditve, ki oblikujejo in poglobljajo jezikovno identiteto (tekmovanje v recitiranju, otroški dan), za izboljšanje pogojev poučevanja slovenskega na-

za slovenski jezik in književnost Univerzitetnega centra Savaria Zahodno-madžarske univerze, ki je v sodelovanju s Filozofsko fakulteto Univerze v Mariboru zagotovil predavatelje za strokovno izpopolnjevanje. Predavatelji iz matične države so lahko pripomogli, da se je znanje učiteljev, udeleženih v projektu, poglobilo in so se odprle nove perspektive v poučevanju narodnostnega jezika.

Poleg širjenja znanja in besednega zaklada v strokovnem jeziku ima strokovno izpopolnjevanje v slovenskem jeziku velik pomen tudi v tem, da je oživel partnerski odnos med porabskimi dvojezičnimi osnovnimi šolami in pobrateno šolo Prosenjakovci, rezultat tega je bila skupna konzultacija in izmenjava izkušenj na Dvojezični osnovni šoli in vrtcu Jožefa Košiča.

Po tem, ko se je Država slovenska samouprava v okviru javnega razpisa Operativnega programa TAMOP, številka 3.4.1.A-08/2, seznanila z dejstvom, da je v prihodnje zgoraj omenjena možnost razpisa edini vir za izboljšanje pogojev narodnostnega pouka (učbeniki - prevajanje, razvoj, pripomočki, tehnični pripomočki), je usklajevala z lokalno samoupravo, ki vzdržuje dvojezično izobraževalno ustanovo, in na ravni državne samouprave tudi s predstavniki organizacij grške in bolgarske manjšine na Madžarskem. Občni zbor Državne slovenske samouprave je odobril, da DSS kot konzorcijski partner sodeluje v projektu in prevzame sorazmerno financiranje nenačrtovanih stroškov priprave in

izvajanja projekta. Izvajanje projekta se je začelo in upamo, da bodo učenci čim prej dobili učbenike (Učbenik in delovni zvezek Slovenski jezik za 4. razred oz. Spoznavanje slovenstva za 5. - 6. razred) in didaktične pripomočke.



Slovenski dan na monoštirski šoli, namen dneva je bil pridobitev staršev, da svoje otroke vpišejo k slovenščini

Drugi ukrepi za ohranjanje in razvoj narodnostnega pouka

S spremljanjem Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini v Republiki Madžarski in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji je tudi pred sklicanim XI. zasedanjem slovensko-madžarske mešane komisije Državna slovenska samouprava napovedala in pozvala k upoštevanju naslednjega:

Na področju izobraževanja

tudi dalje prosimo za stalno in pravočasno financiranje delovanja slovenskih manjšinskih izobraževalnih ustanov (ker razporejanje dodatne državne podpore za manjšine ni ustrezno).

II. Narodnostna kultura

Državna slovenska samouprava na področju kulturnega življenja šteje za

izjemno pomembno nalogo organiziranje dostojne počastitve Dneva slovenske kulture, do uresničitve katere pride vsako leto in na kateri vedno sodeluje ena izmed narodnostnih šol in njena partnerska šola iz Slovenije.

Državna slovenska samou-

prava je l. 2008 v Monoštru in l. 2010 na Gornjem Seniku organizirala srečanje Porabskih Slovencev. Leta 2010 je to sovpadlo z odprtjem Küharjeve spominske



DSS vsako leto priredi kulturni program za učence in dijake šol ob slovenskem kulturnem prazniku

hiše (Slovenska etnološka hiša), v okviru srečanja je bila darovana sveta maša v slovenskem jeziku, izveden kulturni program in prijateljsko srečanje.

Leta 2008 je v koordinaciji vodilnega partnerja, Razvojnne agencije Slovenska krajina, v okviru Čezmej-

ma Slovenija-Madžarska bil oddan projekt, cilj katerega je bilo - s pomočjo DSS - delno financiranje kupnine za nekdanje župnišče na Gornjem Seniku in uresničitve drugih, s tem povezanih dejavnosti. Za nakup starega župnišča sta Kabinet predsednika vlade in Državna slovenska samouprava prevzela resno finančno obvezo. Državna slovenska samouprava je po nakupu nepremičnine Küharjevo spominsko hišo registrirala kot samostojno inštitucijo in sprejela njeno ustanovno listino. Küharjeva spominska hiša je začela delovati pod vodstvom muzejskega pedagoga in ima od 2. marca 2010 operativno licenco; od svoje otvoritve dne 11. septembra 2010 pričakuje obiskovalce ob torkih, četrtek in sobotah od 12. do 16. ure (oz. po dogovoru).

11. septembra 2010 je bila otvoritev Küharjeve spo-

minske hiše. To je bila ena izmed največjih kulturnih prireditev slovenske manjšine (v tem primeru tudi cerkveno-zgodovinskega značaja). O stalni razstavi je bil izdan vodič po razstavi (pripravila ga je Marija Kozar Mukič). V sklopu prireditve kulturnega in cerkveno-zgodovinskega

pomena je bila tudi otvoritev razstave, ki bo dalj časa služila krepitvi jezikovne in kulturne identitete. Razstava prikazuje zgodovinske, cerkveno-zgodovinske, narodopisne in druge posebnosti ter kulturne vrednote Slovencev na Madžarskem. Za učence okoliških šol bo razstava nudila dobro priložnost za izvajanje pouka spoznavanja slovenstva. Listine in knjige, nameščene v raziskovalnem prostoru, hranijo dragocene podatke za domače in tuje raziskovalce.

Otvoritev Küharjeve spominske hiše je bil in bo ostal izredno pomemben dogodek za ohranjanje in predstavljanje predmetne cerkveno-zgodovinske in narodopisne dediščine slovenske manjšine. Prireditve in sama inštitucija s stalno razstavo in delovanjem bosta - upamo, še dolgo časa - prispevali k ohranjanju slovenskega jezika, krepitvi narodnostne identitete in stikov z matično državo.

Občni zbor Državne slovenske samouprave kot partner projekta Sosed k sosеду, ki ga sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj v okviru Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Madžarska 2007 - 2013, je sklenil pogodbo z Direkcijo muzejev Železne županije za oskrbovanje muzejskih zbirk in dejavnosti Küharjeve spominske hiše kot javne muzejske ustanove. V okviru tega je bil pripravljen načrt cerkveno-zgodovinske in narodopisne razstave; cerkveno-zgodovinska in narodopisna stalna razstava (iz domačih in iz Mohacsapripeljanih eksponatov),

dvojezični (slovensko-madžarski) napisi stalne razstave in evidenca pomožne zbirke.

Poleg pohištva bivšega župnišča, ki je bilo na razpolago, so bili razstavljeni tudi stari dokumenti, slike in knjige, za prikaz katerih so bile nabavljene stoječe in ležeče vitrine – za shranjevanje dokumentov, namenjenih raziskovalcem, pa knjižne police in omare za lažji dostop.

Državna slovenska samouprava je po svojih možnostih in v okviru pravnih norm poskušala podpirati narodnostni pouk in kulturo.

Drugi ukrepi za ohranjanje in razvoj narodnostne kulture

Sspremljanjem Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini v R Madžarski in madžarski narodni skupnosti v R Sloveniji je tudi pred sklicanim XI. zasedanjem slovensko-madžarske mešane komisije Državna slovenska samouprava napovedala in prosila, da upoštevajo naslednje:

Na področju kulture (osnutek priporočil)

Zaskrbljeni smo zaradi prihodnjih okrnjenih možnosti vključevanja manjšinskih organizacij v projekte in financiranje časopisa Porabje zaradi načrtovane ga krčenja proračunskih sredstev Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem (MNEKK).

III. Cerkveno versko življenje v maternem jeziku

Državna slovenska samouprava si šteje kot izredno pomembno nalogo pod-

poro cerkvenemu verskemu življenju v maternem jeziku, zato finančno podpira delovanje cerkvenega pevskega zbora, podpirala



je organiziranje slovenske svete maše in koncerta, nastopanje mešanih pevskih zborov doma, prenovitev cerkvenih orgel na Gornjem Seniku, udeležbo vernikov na evharističnem kongresu v Celju.

Občni zbor Državne slovenske samouprave kot partner projekta Sosed k sosеду, ki ga sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj v okviru Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija – Madžarska 2007 – 2013 bo leta 2011 izdal Porabsko pesmarico v 5000 izvodih z naslovom *Poslušajte vsi ljudje*, ki jo pripravlja Ciril Kozar.

IV. Obveščanje

Od avgusta 2008 deluje in obvešča o dejavnostih in prireditvah Državne slovenske samouprave spletna stran www.slovinci.hu, na kateri se nahajajo kulturne informacije, informacije o izobraževanju slovenske manjšine na Madžarskem, o delovanju in dejavnostih Državne slovenske samouprave in slovenskih manjšinskih samouprav.

Državna slovenska samo-

uprava in Urad na spletni strani, poleg zgoraj omenjenih nalog, obveščata obiskovalce o aktualnih dogodkih, prireditvah,

uresničitvi le-teh, dokumentiranih s fotografijami, o dogodkih med letom in o projektih.

DSS je decembra 2008 pripravila grb, ki želi simbolizirati izvor in enotnost slovenske manjšine na Madžarskem. »Hribovito pokrajino simbolizira grič,



Predaje Küharjeve spominske hiše se je udeležil tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš, ob njem državni sekretar Bence Rétvári in predsednik DSS Martin Ropoš

v katerem se v srebrni barvi pojavlja reka Raba, iz nje raste drevo (korenine, listje), ki ima kot simbol pripadnosti matični državi nacionalne (slovensko-

madžarske) barve. Nad njim se na sredini v zlati barvi (sonce) blešči lipov list, simbolna rastlina slovenskega naroda.«

Narodnostni mediji

Med narodnostnimi in etničnimi manjšinami na Madžarskem ima slovenska manjšina radio s samostojno frekvenco. Ustanovitelji Slovenskega radia so leta 1997 bili Državna slovenska samouprava, Zveza Slovencev na Madžarskem in Slovenska manjšinska samouprava Monošter-Slovenska ves. Monoštrski Slovenski radio oddaja na frekvenci 106,6 MHz + Gornji Senik na frekvenci 97,7 MHz 8 ur tedensko, od 23. junija 2000. (Na osnovi 5. odstavka 95. člena I. zakona iz leta 1996 o radijski in televizijski dejavnosti ima radio pravice do naj-

več 8-urnega dnevnega oddajanja brez javnega razpisa le v primeru, če bo v 100 % lasti manjšinske samouprave – tako je od leta 2000 radio izključna lastnina Državne slovenske samouprave – in za slovensko manjšino na Madžarskem deluje kot neprofitna institucija.)

Madžarska v obliki normative državne podpore zagotavlja samo polovico letnega proračuna manjšinske javne ustanove, ostali denar poskuša Radio pridobiti prek javnih razpisov. V skladu z zakon-

skimi predpisi se je ustanova 23. junija 2009 preoblikovala v Slovenski radio, javno neprofitno d.o.o.

Državna slovenska samouprava poskuša zagotoviti pravne pogoje delovanja radia (proračun, sprejem letnega poročila; delovanje Nadzornega sveta, v določenih primerih vloga projektov in njihov obračun) in proračunsko zaledje radia.

Državna slovenska samouprava je v pogajanjih o proračunu za leto 2011 vnovič pozvala Ministrstvo za javno upravo:

»Najavljamo, da razen Küharjeve spominske hiše, ki jo je ustanovila Državna slovenska samouprava, normativno financiranje Urada DSS in Slovenskega radia še dalje ni rešeno (Javni razpis Slovenskega radia za financiranje stroškov delovanja za leto 2010 je bil zavržen), razen tega je v letu 2010 vzdrževanje teh dveh institucij zaenkrat brezizhodno in negotovo. Slovenski radio, javna neprofitna družba z omejeno odgovornostjo (Radio Monošter), ki je v lasti Državne slovenske samouprave – letos je star 10 let – je 51 % letnega proračuna zagotovil iz normativnega sistema financiranja. Finančni pogoj delovanja Slovenskega radia je, da se trenutna letna normativna državna finančna podpora poveča na 32 milijonov forintov, zato prosimo, da se zagotovijo potrebna sredstva za stalno delovanje radia in 24-urno oddajanje na teden.«

Narodnostna televizijska oddaja

Občni zbor Državne slovenske samouprave je pro-

testiral proti ukrepu vodstva madžarske televizije, da bi od 1. januarja 2010 prišlo do zamrznitve manjšinskih oddaj, med drugim oddaje Slovenski utrinki, ki poteka v *slovenskem jeziku* in je na sporedu vsak drugi teden. Občni zbor DSS je obenem prosil varuha pravic narodnih in etničnih manjšin, da bi sprožil preiskavo o ne-ujavljanju manjšinskih pravic, saj ima Madžarska televizija kot ustanova javnega obveščanja zakonsko obveznost za pripravljane manjšinskih oddaj. Narodnostna oddaja (z novimi in arhivskimi prispevki) tudi dalje obvešča gledalce o slovenskem manjšinskem vsakdanu.

V. Poskusi oživljanja gospodarskega življenja

Občni zbor Državne slovenske samouprave je v delovnem načrtu za leto 2009 imel kot cilj organiziranje Gospodarskega foruma, s pomočjo katerega bi pospešili gospodarsko življenje Porabja. Organiziran je bil bilateralni (slovensko-madžarski) forum, ki je, izhajajoč iz sedanjega (geografskega, demografskega, socialnega) stanja območja, prikazal porabske značilnosti (tradicionalno naseljena pokrajina s slovensko narodnostjo, pokrajina z izjemnimi naravnimi danostmi) in iskal možnosti nadaljnjega razvoja.

Glede na to, da je skupni cilj slovenske skupnosti razvoj in oživljanje gospodarskega življenja pokrajine, so strokovnjaki z različnih področij imeli predavanja, ki naj bi prispevala h gospodarskemu razvoju. DSS

meni, da je forum sprožil pozitiven proces, oživila so se sodelovanja in gospodarski stiki. Forum bo imel nadaljevanje.

DSS je predlagala, naj bo



Sodelavci Slovenskega radia ob pretvorniku na Gornjem Seniku

na zasedanjih Slovensko-madžarske mešane komisije posebna točka dnevnega reda vprašanje gospodarskega razvoja Porabja.

VI. Negovanje stikov, politična navzočnost

DSS in Zveza Slovencev na Madžarskem sta podpisali sporazuma o sodelovanju s Skupščino Železne županije in Direkcijo muzejev Železne županije. DSS se je udeležila ustanovitve Forum za narodne in etnične manjšine na Madžarskem. 9. septembra 2008 je Urad DSS obiskal varuh pravic narodnih in etničnih manjšin. Veleposlanica Republike Slovenije v Budimpešti Darja Bavdaž Kuret je med uradnim obiskom v Porabju obiskala tudi DSS.

Na Uradu DSS so potekali usklajevalni pogovori v zvezi z osnutkom zapisnika XI. zasedanja mešane madžarsko-slovenske ko-

misije, ki sta se jih udeležila tajnika komisije.

Komisija za človekove pravice, manjšine, civilne in verske zadeve madžarskega parlamenta in Komisija

za zunanje zadeve in Madžare v zamejstvu madžarskega parlamenta sta obiskali Küharjevo spominsko hišo.

Na podlagi 7. točke predloga XI. zasedanja mešane slovensko-madžarske komisije se je oblikovala madžarsko-slovenska Delovna skupina, I. zasedanje katere je po-

tekalo na Gornjem Seniku z namenom, da se na dvojezičnem območju uresniči strokovno izpopolnjevanje administratorjev, zaposlenih na samoupravah. Na osnovi prijav bi se tega izpopolnjevanja udeležilo 20 ljudi, tečaj pa bi se začel po jesenskih volitvah lokalnih samouprav.

Državna slovenska samouprava si je prizadevala negovati ustrezne odnose z Zvezo Slovencev na Madžarskem, z lokalnimi manjšinskimi samoupravami in madžarskimi ter političnimi organizacijami matične države.

Urad DSS si je prizadeval obveščati manjšinske samouprave in njihove predstavnike o vseh spremembah (finančnih, pravnih, volilnih).

Državna slovenska samouprava je – skupaj s Komisijo za izobraževanje in kulturo – protestirala v zvezi z načrtovano ukinitvijo

vrta v Slovenski vesi, ki je bil oddelek monostrskega vrta Játékvár. Oblikovala je predloge v zvezi s spremembami meddržavnega (slovensko-madžarskega) sporazuma iz leta 1992.

DSS se udeležuje strokovnega kolegija »Kultura narodnostnih in etničnih manjšin«, ki je nastal znotraj Nacionalnega kulturnega sklada.

Na II. Evropskem glavnem oddelku Ministrstva za zunanje zadeve smo usklajevali o povezovalnih cestah med Slovenijo in Madžarsko oz. o povezovalni cesti Gornji Senik-Verica-Ritkarovci.

VII. Nominiranja, priznanja

DSS je tako v letu 2008 kot tudi v letu 2009 nominirala Mešani pevski zbor Av-

uprava ne razpolaga s pravnimi in finančnimi možnostmi, s pomočjo katerih bi lahko izvajala učinkovite dejavnosti v prid gospodarskega razvoja, poleg tega se na območju zaradi določenih predpisov ne more uresničiti aktivni razvoj gospodarstva, vendar mislimo, - in vse to je bilo potrjeno na uradnem obisku predsednika Republike Slovenije na Madžarskem 10. novembra 2010 -, da je strateški cilj slovenske skupnosti in - ni pretirano - najpomembnejše vprašanje njenega obstoja razvoj, oživljenje gospodarskega življenja pokrajine. Cilj je, da bi strokovnjaki, delujoči na političnem in gospodarskem področju, prepoznali pomembnost tematike in v prid temu izvedli konkretne, praktične ukrepe, da



Obisk slovenske veleposlanice Darje Bavdaž Kuret na DSS

gust Pavel za nagrado Za manjšine (nominiranje je bilo uspešno, mešani zbor je na dnevu narodnostnih manjšin decembra 2009 prejel nagrado Za manjšine, madžarske vlade.

Osnovna naloga Državne slovenske samouprave bo tudi v prihodnje ohranjanje slovenskega jezika, kulture in narodnostne identitete kot tudi prenašanje le-teh na mlajše rodove.

Državna slovenska samo-

bi se oblikovala gospodarska baza družbenega obstoja slovenske manjšine in bi se ponudila možnost preživetja za prebivalstvo – posebej za rastočo mlado generacijo.

**Državna
slovenska
samouprava
Martin Ropoš
predsednik**

Friški bojte, zdravi bojte v etom nauvom mladom leti

Kak šegau ma prajti lüstvo, pá smo edno leto starejši gratali. Etašoga reda, na začetki leta, vsakši na tejm zmišlava, ka prinesé nam leto 2011. Baukše baude ali ešče slabše, kak je prejšnj



Andraš Sukič je kak pojbič ojdo pozdravlat na nauvo leto

leto bilau? Na tejm tak mislim zaman zmišlavamo, zato ka samo na konci leta se tau zvej. Dapa zato bojmo optimisti kak vsigdar, gda vsakšoma veselo nauvo leto želejmo. Vejpa že naši starci, predniki so tej bili, gda so friškat, pozdravlat odli na nauvo leto. Tau je stara slovenska navada, štera se že pomalek na žalost tō tapozabi. Na Gorejnjom Seniki mlajši ešče odijo pozdravlat, dapa na števanovskom tali več ne friškajo. Kak trbej, kak je on pozdravlat odo, od tauga je meni *Andraš Sukič* parpovejdo z Grejnjoga Senika.

• *Andraš, vi ste na Gorejnjom Seniki friškvat (tepežkat) odli ali pozdravlat na nauvo leto?*

»Pri nas so tau tak prajli, ka pozdravljanje, vejn, ka na števanovskom tali so friškali pa so s spletenim korbačom odli kaulak, tau je pri nas malo ovak bilau.«

• *Kak je bilau tau pri vas, gda si ešče ti odo pozdravlat?*

»Mi smo tū brojco meli pa kantlo, pa s tistim smo odli kaulivrat pozdravlat. Gda sem ge eške v osnovno šaulo odo, te sem na silvestrovo k staroj materi ušo spat na Janezov brejg, aj tam že rano leko začnem. Tau je od prvoga razreda do sedmoga razreda tak bilau. Te je eške nej tak bilau kak zdaj, ka mladina te pride pozdravlat, gda je že podnek gé. Istino zdaj že lüstvo ne stane tak rano gora tū nej, zato ka nega krav, ka bi polagati trbelo. Te sem ge že v petoj vōri stano, pa gda so oča mlejko nesli, te sem ge že z njimi ušo nūt v ves, dapa tau je samo sprvoga bilau, gda sem eške mali biu. Spodkar po vesi sem že sam odo, zato ka te je že sveklau bilau.«

• *K vsakšoj kuči si ušo pozdravlat?*

»Ka so med potjov bile, pri vsakši kuči sem se stavo doj po Janezovom brejgi pa spodkar v vesi, gde je posvejt goro. Gora na Grbensček sem nej ušo, ka je tisto daleč bilau zamé. Zato sem odo tak rano, ka aj vsakšoga leko pozdravim. Če bi sledkar ušo, te bi že tisti falili, šteri so mlejko nesli ali pa potistim bi že k meši odišli.«

• *Zaka je dobro bilau pozdravlat odli?*

»Tau se je mena vidlo, ka sem leko pozdravo lidi, drugo pa tau, ka sem s tejm malo peneze prislūžo. Moji stariške, gda so eške kauli odli, oni so samo djabke pa kaj takšno

dobili, peneze nej. Istino, ka te so eške filere pa forinte davali, če si k žlati ušo, tam si več daubo, dapa itak si dosta leko prislūžo.«

• *Kak je trbelo pozdraviti lidi, ka si mogo gučati?*

»V ednoj rokej sem emo kantlo, gde je voda bila notra, v drugoj rokej pa brojco. Brojco sem v vodau namočo pa te sem je z njauv malo poškopiu, kak gda pop kaj posveča. Med tejm sem pa tapravo pozdravljanje: *Friški bojte, zdravi bojte, v etom nauvom leti, krūja, vina vse zavolé, diušno zvéličenje pa največ.*«

• *Če je fejst mrzlo bilau, te ti je voda zmrznila, nej?*

»Kak si s tistim ta pa najz balancko, kak si neso, te voda ne zmrzne. Dostakrat je mrzlo bilau pa velki snejg, ka so oča naprej šli pa so mi tir redli, dapa tašoga reda se je tau nej štelo. Samo si tau gledó, kelko si prislūžo.«

• *Ka si s tejmi penazami delo?*

»Te je eške nej tak bilau kak zdaj, gda stariške v pargiško dejejo mlajšom peneze, pa idi, nika si küpi v bauti. Te si nej emo tak v žepki peneze kak zdaj. S tauga sem si sladoled, cuker pa tašo kaj kipüvo, ka mi je potrebno bilau.«

• *Gda si pozdravlat odo, bilau je tak, ka so te vōzaprli?*

»Nej, tašo je nikdar nej bilau. Lüstvo je čakalo, lačno je bilau natau, ka je pozdraviš. Če se je tak zgaudilo, ka sem koga vōnjau, te pri meši so me že pitali, gde si biu, zaka si nej prišo. Tak ka vsikšo leto so me fejst, fejst čakali, aj je pozdravim.«

Karči Holec

Godci in pevci v Križevcih

Društvo ljudskih godcev in pevcev »Gorički lajkoši« je 11. decembra 2010 že 6. paut organiziralo srečanje goslarov in pesmarov na Goričkom. Med 11. nastopajočimi so bili – pauleg skupin iz Pomurja – gosti s Hrvaške (pev-

kmetice smo me vse«. Videlo se na nji, ka rade vertivajo tō, nej samo spejvajo. Poštüjejo grünt, ka »dobra zemljica nam hrano prinaša«. Stanko Črnko je v Šibeniki na Hrvaškom vküper nastopo z ansamblom Avantura in



Spominčice na odri

ski zbor in tamburaški orkester iz Zagorja), moški zbor iz vesi Leše na Koroškem pauleg avstrijske grajnca pri Dravogradi, trge goslarje in pevka iz Transilvanije v Romuniji (Magyarlapád) in Sombotelske spominčice z Madžarskoga. Ženske iz Mislinjske doline (gde se srečata Koroška in Štajerska) so gizdavo spejvale »Jaz sem kmetica, ti si kmetica,

pevko Karmen Sreš, zatok go je pazuvo na tau srečanje. Pa svojoga staroga prijatela, šteroga pesmi po radioni tō dostakrat čüjemo, Vedrana Franca Husarja. Na konci programa so vsi goslarje vküper igrali na odri »Mi se mamo radi«, vsi pevci pa so vküper spejvali pesem »V dolini tihi«.

-mkm-

NEPOSREDNI SPOMIN BO KMALU ZGUBLJEN



Kdor želi slišati pripovedi, ima na voljo življenjske zgodbe v slovenskem in nemškem jeziku

Zadnja lanska razstava, ki bo v Pavlovi hiši odprta do konca letošnjega februarja, ima pomenljiv naslov *Konec spomina – koroške partizanke, koroški partizani*. Dvanajst pripovedovalk in pripovedovalcev v slovenskem in nemškem jeziku razgrinja usodna doživetja pri partizanih, pripovedujejo o povojnem času in današnjih razmerah na avstrijskem Koroškem. Avtor razstave Ernst Logar, sicer nemško govoreči ustvarjalec, želi

s prostorsko inštalacijo opozoriti, da prihaja *Konec spomina*, kajti odhaja zadnja generacija prič krutih medvojnih in ne ravno prijaznih povojnih časov na Koroškem; časov, ki so najbolj prizadeli in zaznamovali prav slovensko manjšino. Avtor se je ukvarjal tudi z lastno družinsko zgodovino in tako je nastal pomemben projekt, ki ga je doslej predstavil v Celovcu in tudi na Dunaju.

eR

